

ΟΙ ΚΕΦΤΙΥ, Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΜΙΝΩΙΚΗ ΚΡΗΤΗ

Παντελής Ν. Μασουρίδης
Αρχιτέκτων

Α. Η λέξη «Keftiu» και η σχέση της με την Κρήτη

Οι Μινωίτες ήταν γνωστοί στην αρχαία Αίγυπτο από το 1550 π.Χ., ενώ Αιγύπτιοι καλλιτέχνες τούς είχαν απεικονίσει σε τοιχογραφίες μερικών ταφών στις Θήβες. Στον τάφο του Rekhmire οι Μινωίτες περιγράφονται ως «Πρίγκιπες της Γης των Keftiu και των νήσων εν μέσω της θαλάσσης». Ως «νησιά», συμπεραίνεται ότι εννοούσαν τα νησιά του Αιγαίου, τις Κυκλάδες. Αν, λοιπόν, εικάσουμε ότι οι «Ξένοι» αυτοί που απεικονίζονται στις τοιχογραφίες των αιγυπτιακών τάφων ήταν Μινωίτες, τότε ανακύπτει το ερώτημα, γιατί και πώς η λέξη Keftiu είναι δυνατόν να υποδηλώνει την Κρήτη, που αναφέρεται, ως γνωστόν, με το όνομα «Κρήτη» από τους ομηρικούς χρόνους.

Στο βιβλίο του *Prehistoric Crete* (εκδόσεις Penguin, 1963) ο R.W. Hutchinson ασχολείται εκτενώς με τη λέξη Keftiu και τις διάφορες θεωρίες που αφορούν την ετυμολογία της (σσ. 106-112). Οι φιλόλογοι έχουν αποδώσει την ονομασία «Κρήτη» στις λέξεις: Keftiu στα Αιγυπτιακά, Carhtor στα Εβραϊκά και Kaptara στα αρχαία της σφηνοειδούς γραφής. «Η γλωσσολογική μαρτυρία είναι δύσκολα πειστική», γράφει ο R.W. Hutchinson.

Αποφάσισα να εξετάσω την αιγυπτιακή λέξη Keftiu, με την ελπίδα ότι, εάν η λέξη ήταν ελληνική, θα ήταν δυνατόν να διασπασθεί στη συλλαβική μορφή της Γραμμικής Β, ώστε να φθάσω στη ρίζα της.

Εάν η λέξη Keftiu αντιπροσώπευε την μεταγραφη ελληνικής λέξης στα Αιγυπτιακά, τότε το τελευταίο γράμμα της λέξης, -u (-ou στα Ελληνικά), στη γραφή της Γραμμικής Β θα προσδιόριζε την κατάληξη της γενικής του ενικού της λέξης Kefti, ή την κατάληξη της γενικής του πληθυντικού με την προσθήκη του ελληνικού καταληκτικού γράμματος ς, δηλαδή Keftiu(s) (-ου, στα Ελληνικά), που παραλείπεται στη συλλαβική Γραμμική Β. Έτσι η λέξη για αποκριμπτογράφηση ήταν η λέξη Kefti, δηλαδή Keφτι.

Το αποτέλεσμα είχε ως εξής :

Kefti = κεφτι = κε-φι-τι = κα-φι-θι (εναλλαγή ε-α και τ-θ)^{1, 2} = κα(ρ)-φι-θι (**α<αρ**)³ = καρ-φι-θι = **καρφίθι**, που σημαίνει: «στο **κάρφι**». Η συλλαβή -θι δηλώνει τοπωνύμιο, π.χ. **Κορινθό-θι**, που σημαίνει «στην Κορινθό» (Ιλιάδα Ν 664. Βλ. Liddell-Scott [L-S], *Greek-English Lexicon*, 1968, σ. 981).

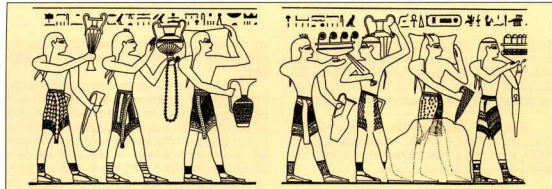
Η λέξη **κα-φι-θι**, στην Γραμμική Β, μπορεί να αναγραφόταν ως **κα-πι-θι**. Η φωνητική αξία του συμφώνου φ αντικαθίσταται στη Γραμμική Β από τη φωνητική αξία του συμφώνου π. Δεν είναι τυχαίο ότι η λέξη **καπι** βρίσκεται γραμμένη

ως **kepe** = **κεπε** = κε-πε= κα-πι (εναλλαγή α-ε και ε-ι, βλ. Lejeune, παρ. 248, σημ. 1, 254-256⁴ Σταματάκος, παρ. 34, 448) = **καπι**, και είναι η δεύτερη λέξη στο κείμενο του αιγυπτιακού παπύρου που αναφέρεται στην «επιδημία κατά της νόσου *Intkm*, στη γλώσσα των **Keftiu**» (βλ. Sir Arthur Evans, *Scripta Minora*, τόμος II, σ. 70). (Βλ. και πιο κάτω, σελ. 6, 2η στήλη, 2η παραγρ.)

Η λέξη **Keftiu**⁴ [της κα(ρ)φιθι-ου] θα αναφερόταν στη λέξη **γη** και θα σήμαινε «της (γης) κα(ρ)φιθι», δηλαδή, «της (γης) στο (-θι) **κάρφι**».

Πού λοιπόν και τι ήταν το **κάρφι (karfi)**;

Η ιστιόπλευση από κόλπο σε κόλπο και κατά μήκος των ακτών ήταν η εύκολη πλοήγηση στα μινωικά χρόνια. Το να φτάνεις όμως σε ένα νησί από μακρινό λιμάνι, μέσα από το πέλαγος, ήταν πάντα μεγάλο ζήτημα. Μόνον ιστιόπλοιοι μπορούσαν να αντιληφθούν το άγχος ενός κυβερνήτη της εποχής εκείνης που, γαντζωμένος στο κατάρτι, το ψηλότερο σημείο του караβίου του, μέσα στην ανοιχτή θάλασσα, προσπαθούσε να διακρίνει όχι απλώς στεριά, αλλά ένα χαρακτηριστικό ορόσημο που να υποδηλώνει το στίγμα του. Το σχήμα ενός βουνού ή η κορυφή ενός βουνού ήταν αυτό που έσπαχνε να δει. Το **Κάρφι** ήταν ακριβώς αυτό, η κορυφή ενός βουνού που δέσποζε πάνω από το οροπέδιο του Λασιθίου,

Οι Keftiu (Κρήτες) όπως παριστάνονται σε αιγυπτιακή τοιχογραφία.

στην ανατολική πλευρά της Κρήτης.

«Το χωριό **Καρφι** κείται στη ράχη, ακριβώς κάτω από την προεξέχουσα αιχμηρή κορυφή (1558 μ.), εξ ου και η σύγχρονη ονομασία του, η οποία αποτελεί ορόσημο για τους ναυτικούς, από το Ακρωτήρι Σταυρός και ανατολικά, σχεδόν ως τη Μίλητο», γράφει ο R.W. Hutchinson (*Prehistoric Crete*, 1963, σ. 320).

Έχω την εντύπωση ότι υπάρχουν ίσως δύο εκδοχές για την προέλευση της λέξης **κάρφι**, ή **καρφι**.

A. Γνωρίζουμε για τον Θεό «**Παν ο Κορθιάτης**», δηλαδή ο Παν «ο ενιοκίαν εις τας κόρυθας» (κορφές βουνών). Η λέξη **κόρυθα**, ακόμα και στα αρχαίονα Ελληνικά, εμφανίζεται και ως **κόρυφας**. Η λέξη **κόρυθα** προέρχεται από τη λέξη **κόρυς**, **-υθος**, η, που σημαίνει «περικεφαλαία» (βλ. L-S, 1968, σ. 982), και που κατά τους ομηρικούς χρόνους ήταν μητέρα. Η **κόρυς** λεγόταν και **κορυφίς**, **-ίδος**, η, που σημαίνει «κεφαλή», «κορυφή», βλ. Θ 83, και είχε τη γενική έννοια «η άκρη της κορυφής». Φαίνεται ότι σ' αυτήν ειδικώς τη λέξη το θ και το φ εναλλάσσονταν.

Κατόπιν των ανωτέρω, είναι πολύ πιθανόν η λέξη **κα-ρι-θα** = **κα-ρι-φε** (εναλλαγή του **ο-α**, **υ-ι** και **α-ε**, π.χ.: όκρις-άκρις, οσταφίς-ασταφίς, οστακάς-αστακάς, όρπαξ-άρπαξ, μοδόχη-μαλόχη, κ.λπ., και ύβριξ-βριξ, πυτίνη-πιτίνη, πυτία-πιτία, μόλυβδος-μόλιβδος, πίτυρα-πίτυρα, ερωσίβη-ερισίβη, κ.λπ.) = **κα-ρι-φε** (εναλλαγή του **θ-φ**) = **καρ-φε** = **καρ-φε** = **καρ-φι** (εναλλαγή **ε-ι**, π.χ.: δίπαρος-δέπαρος, δίλοος-δέλοος-τέλοος, και **τελέω** = πληρώνω φόρους, οδύλοος-ωδέλοος-ωβέλοος, και **οδελίζω** και **οβελίζω**, κ.λπ.) = **κάρφι**, είναι πολύ πιθανόν να σημαίνει «κορυφή βουνού».

Η λέξη **κα-ρι-φε**, στην Γραμμική Β, θα γραφόταν ως **κα-ρι-πε** ή **κε-ρι-πε** (εναλλαγή του **α-ε**), και το σύμφωνο **φ** θα το αντικαθιστούσε το σύμφωνο **π**.

Εξάλλου, η λέξη **κέφτι** θα μπορούσε να ήταν **κα-ρι-πε-θι** ή **κε-ρι-πε-θι**, ή ακόμα μια άλλη λέξη, με την εναλλαγή του **-ρι** σε **-λε** (εναλλαγή του **ρ-λ** και του **ι-ε**), και η λέξη **κεφτίου** να ήταν **κα-ρι-πε-θι-ιο** ή **κε-ρι-πε-θι-ιο**.

B. Η λέξη **καρφι**, που δηλώνει ό,τι και η σύγχρονη ελληνική λέξη **καρφι**, έχει μια αμφιλεγόμενη ιστορία. Βρίσκουμε τη λέξη **κάρφω** (Οδ. ν 398), που σημαίνει «αποξηραίνω» (βλ. L-S, 1968, σ. 881), και τη λέξη **καρφαλέων**, Οδ. ε 369, που σημαίνει «ξηρός», αλλά και μεταφορικά «οξύς», «αιχμηρός» (βλ. L-S, σ. 881).

Λογικό είναι να σκεφτεί κανείς ότι **κάρφι** εί-

και δυνατόν να σημαίνει «αιχμηρά ξερά», εννοώντας «ξύλοπρκα», καθώς ξύλοπρκα, κατασκευασμένες από μωμένα ξεραμένα ξύλα, χρησιμοποιούντο από την Εποχή του Χαλκού στη ναυπήγηση πλοίων. «Το **καρφι**» στα αρχαία Ελληνικά λεγόταν **ήλος**, είναι όμως πιθανόν η θεωρία των φιλόλογων, ότι η λέξη **κάρφι** ή **καρφι** είναι μεταγενέστερος όρος, να μην είναι ακριβής. Η λέξη **κάρφι** είναι δυνατόν να προϋπήρχε της λέξης **κάρφος** (που σημαίνει «ξερό ξύλο») στην οποία αποδίδεται η λέξη «καρφι». Η λέξη **κάρφι** μεταφορικά θα σημαίνει οδύνητη αιχμηρά, όπως η αιχμηρή κορυφή ενός βουνού.

Συμπεράσμα της παραπάνω έρευνας είναι ότι η λέξη **κάρφι** ή **καρφι** προήλθε είτε απευθείας από τις λέξεις **κόρυς** - **κορυφίς**, είτε μεταφορικά από τη λέξη **κάρφι**, και η λέξη **καρφι** δεν είναι το «σύγχρονο» όνομα της «αιχμηρής κορυφής» πάνω από το ομώνυμο προ-μινωικό χωριό, όπως αναφέρει ο Hutchinson, αλλά η αρχική αρχαία ονομασία τόσο της κορυφής όσο και του περιήμμου, τουλάχιστον ως του υψηλότερου, ορεινού ιερού στην Κρήτη, που επί Μινωικής εποχής προφερόταν **Κάρφι**.

Το όνομα **Κάρφι**, θα παρέμενε εύκολα στη μνήμη ενός ναυτικού, ιδίως αν εσθίματε τις ξύλοπρκες που συνέβησαν το σκάφος του. Η ονομασία νησιών από ναυτικούς βάσει του σχηματός τους, που αποτελούσε ορόσημο, ήταν παλαιά συνήθεια στο Αιγαίο. Η **Μακρόνησος**, απέναντι από το Σούνιο, το **Αυγό**, έξω από τα Κύθηρα, η **Πλατιά**, έξω από τον Πόρο, το **Πετροκράβω**, μεταξύ Αίγινας και Πόρου, είναι μερικά μόνο από τα πολλά παραδείγματα που υπάρχουν.

Θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι η Κρήτη ονομάζονταν **Kefti** (**Κάρφι-θι**), «στο **Κάρφι**», από τους κυβερνήτες των εμπορικών πλοίων της Εποχής του Χαλκού, καθώς αναφέρονταν στο πιο περιβλεπτό ορόσημο του νησιού ως σημείο απόπλευσης ή τόπο κατεύθυνσης, όπως συνήθιζαν οι ναυτικοί όλων των εποχών.

B. Χρησιμοποιούσαν οι Μίνες και οι Keftiu την ίδια γλώσσα;

Έχοντας επιβεβαιώσει την άμεση σχέση μεταξύ της λέξης **Keftiu** και της μινωικής Κρήτης, προχώρησα σε περαιτέρω έρευνα σχετικά με τη γλώσσα του λαού που οι Αιγύπτιοι ονόμαζαν **Keftiu**.

Κατά την αναζήτηση της προέλευσης της λέξης **Keftiu** έλακσαν την προσοχή μου δύο μικρά κείμενα γραμμένα στη γλώσσα των «**keftiu**». Σύμφωνα με τον Sir Arthur Evans στο βιβλίο του

Scripta Minoa, τα κείμενα αυτά «αναφέρονται σε αιγυπτιακούς ιατρικούς παπύρους», οι οποίοι «θεωρείται ότι περιέχουν μινωικές λέξεις» (βλ. *Scripta Minoa*, τόμ. II, σ. 70). Τα δύο αυτά κείμενα σε παπύρους περιγράφονται ως «επωδοί».

Το πρώτο, ιδιοκτησία του Βρετανικού Μουσείου (αρ. P BM EA 10059), περιγράφεται ως «επωδή κατά της νόσου *tntkm*» στη γλώσσα των *Keftiu* με το ακόλουθο κείμενο :

1. *sentē kepe wej' ejmentere kekere*

Ο Sir Arthur Evans επισημαίνει: «στις αρχικές συλλαβές ο H. Bossert ανακαλύπτει το όνομα των θεοτήτων της Ανατολίας, Sandon και Kybebe (Kybele)».

Το δεύτερο (Hearst Papyrus, αρ.170, που σήμερα βρίσκεται στη βιβλιοθήκη Bancroft, University of California, Berkeley) περιγράφεται ως «επωδή κατά της νόσου *smk*» με το ακόλουθο κείμενο :

2. *ebeksetesebesenje hmtk repej pewer' smk*

Ο Sir Arthur Evans επισημαίνει : «Εδώ η μόνη αιγυπτιακή λέξη είναι *hmtk*. Ακόμη και εδώ, εφόσον οι συνταγές είναι πράγματι προέλευσης της *Keftiu*, οι αναφορές στην ασιατική νόσο, και ίσως σε δύο ασιατικές θεότητες, δεν στηρίζουν σχέση με την Κρήτη».

Η προσοχή μου επικεντρώθηκε κατ' αρχήν στο γεγονός της χρησιμοποίησης ενός και μόνο φωνήεντος, του *e*, και στα δύο κείμενα των παπύρων. Προφανώς οι Αιγύπτιοι γραφείς δεν μπορούσαν να μεταγράψουν τις διαφορετικές φωνητικές αξίες των φωνηέντων της *Keftiu* γλώσσας, η οποία, αν ήταν βεβαίως Ελληνικά, θα έκανε πολύ δύσκολη την εργασία αυτή. Σκέφθηκα πως το γεγονός ότι τόσο πολλές φορές εκκρίσθηκε η χρήση ενός φωνήεντος από τους γραφείς υποδεικνύει ότι μετέγραφαν γλώσσα συλλαβική, όπως είναι και η Ελληνική. Το αιγυπτιακό σύστημα γραφής κατέγραφε μόνο τα σύμφωνα των λέξεων, τα φωνήεντα δεν υποδεικνύονταν ειδικώς (βλ. *Reading the Past*, British Museum Press, 1998, σ.102). Στο αιγυπτιακό και στο σημερινό σύστημα γραφής τα φωνήεντα παραλείπονται, υπονοούμενα από τον αναγνώστη, ούτως ώστε το ίδιο σύμβολο είναι δυνατόν να αναγνωσθεί ως συλλαβή αποτελούμενη από ένα *σύμφωνο και οποιοδήποτε φωνήεν* (βλ.: I. J. Gelb, *Pour une Th e o r y de l'écriture*, Flammarion, 1973).

Τα φωνήεντα δεν απουσίαζαν εντελώς από την αιγυπτιακή γραφή. «Οι ενδείξεις είναι ότι μέχρι τη Δεκάτη Ογδόη Λιναστέια οι Αιγύπτιοι είχαν μόνο τρία φωνήεντα, το «*a*», το «*i*» και το «*u*», τα οποία μπορούσαν να είναι μακρά ή βραχεία. Τα φωνήεντα «*e*» και «*o*» ήταν σχετικά μεταγενέστερη εφευρέση», γράφει ο W. V. Davies στο βιβλίο του *Reading the Past*, British Museum Press, 1998, σ. 109.

Ο Champollion υπήρξε ο πρώτος που αποκρυπτογράφησε μία επιγραφή (caïouche) που απεικονίζει σύμβολα, τα οποία σχημάτιζαν τη λέξη *al**e'trs*, συμπληρώνοντας τα κενά με τα σύμφωνα «*k*», «*s*» και «*n*», για να αναγνωρίσει

και τα υπόλοιπα σύμβολα που σχημάτιζαν την πλήρη λέξη *alksentr* = Alexandros = **Αλέξανδρος**.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, προχώρησα στη θεωρητική υπόθεση ότι αν η ελληνική λέξη *alksentr* διασπάτο σε ελληνική συλλαβική μορφή με το φωνήεν *e* εναλλάσσόμενο με άλλο ελληνικό φωνήεν, τότε θα εμφανίζονταν με τη μορφή *a-le-ke-se-e-ne-te* = *a-le-ki-si-e-ne-te* (τα φωνήεντα *i* και *o* αντί του *e*) = *a-λε-κι-σι-ε-νε-τε-ρο(ς)* (με την προθήκη του ελληνικού καταληκτικού *ς*) = *a-λε-ξ-α-νε-δε-ρο(ς)* (*κι-σι* = *ξ*, το φωνήεν *a* αντί του *e*, εναλλαγή των οδοντικών *τ-δ*) = *a-λε-ξ-ανεδερος* = *a-λε-ξ-ανδρος* = **Αλέξανδρος**.

Στη συνέχεια την προσοχή μου συγκέντρωσε η δεύτερη λέξη του πρώτου κειμένου, η μονοσύλλαβη λέξη *kepe*. Η λέξη *κα-φι-θι* (βλ. παραπάνω περί της λέξης *keftiu* = *κα(ρ)-φι-θι* = *κά(ρ)φι θι* (*a<ar<a*) = *κάφι θι*, σημαίνει «στο κά(ρ)φι = στο *κάφι*», ή «στο κά(ρ)φι = στο *κάφι*», καθώς η φωνητική αξία του *φ* αντικαθίσταται στη Γραμμική Β από τη φωνητική αξία του *π*. Η λέξη *kepe* = *κε-πε* = *κα-πι* (α τα φωνήεντα *e* αντί του *e* και *i* αντί του *e*, κατά σύμπτωση φωνήεντα που εναλλάσσονται και στη γραφή της Γραμμικής Β). Έτσι, η δεύτερη λέξη του πρώτου κειμένου *kepe* = *κάπι*, και το *kepe* μόνο του θα αναφέρεται «στους κατοίκους του» *kepe*, δηλαδή «στους κατοίκους του» *κάπι* ή *κάφι*, όπως προεφραταν στα Ελληνικά.

Ελέγουμε λοιπόν ότι, ακολουθώντας την παραπάνω γραμμική σκέψη, στο πρώτο κείμενο παπύρου, μια λέξη σε απόλυτη σχέση με τη λέξη *Keftiu* [της *κα(ρ)φιθι-θι*], μια λέξη που αναφέρεται στη λέξη *γης* και που εννοεί «της (γης) *kefti*», «της (γης) *καφιθι*», δηλαδή «της (γης) *στο karfi*», «της (γης) *στο κάφι*».

Σ' αυτό το σημείο αρχίζω να εξετάζω τα κείμενα. Αν τα κείμενα ήταν ελληνικά, θα έπρεπε να ήταν δυνατόν να διαπισθούσαν σε συλλαβική γραφή. Οι μεγάλες λέξεις θα είναι προφανώς σύνθετες λέξεις, φαινόμενο συνηθισμένο στη γραφή της Γραμμικής Β και της Γραμμικής Α'. Αιγυπτιακές λέξεις δεν θα είχαν λόγο να βρίσκονται μέσα σ' αυτά τα κείμενα. Έτσι, αποφάσισα να προσβέσω τα φωνήεντα που έλειπαν από όλες τις λέξεις που αποτελούντο μόνο από σύμφωνα, να αντικαταστήσω το (*e* -*e*) με το φωνήεν που θα απέδιδε ομορπική λέξη (I. J. Gelb), και μετά να χρησιμοποιήσω τους κανόνες συλλαβικής ανάγνωσης των κειμένων.

Κείμενο 1ο: Μία «επωδή κατά της νόσου *tntkm*» στη γλώσσα των *Keftiu*.

sentē kepe wej' ejmentere kekere Το κείμενο αυτό σε συλλαβική μορφή θα παρουσιάζονταν ως =

se-ne-te, ke-pe, we-j(?), *e-j(?)*-*me-ne-te-re, ke-ke-re* (όπου *j* (?) = *ja, jo, je* or *ji*)⁷.

1. *se-ne-te* = *σε-νε-τε* = (*κ*)*ου-νε-τε* = *ε-νε-τε* (*κ* = *ξ*) = *ξίνετε*, που είναι ελληνική λέξη. Υπάρχει η φράση, *αγορεύοντας ξίνετο*, που σημαίνει: «ενά ομιλούσε, άκουσε» (Οδ. 8 76, βλ. L-S, 1968, σ. 1718). Η λέξη *ξίνετε*, προέρχεται από το ρήμα *σύνιμι* - *ξύνιμι*, που σημαίνει «ακούω» ή «αντιλαμβάνομαι». Η λέξη *ξίνετε*

(ακούστε) θα αναφέρεται στη δεύτερη λέξη του κείμενου **kepe**.

2. **ke-pe** = κε-πε = κα-πε (το φωνήεν **a** αντί του **ε**) = **κάφε** (η φωνητική αξία του **φ** αντικαθίσταται στη Γραμμική Β από τη φωνητική αξία του **π**) = **κάφφε** (<**a-cp**). Επομένως η λέξη **kepe** είναι **κάρφε(ς)**, με την προσθήκη του καταληκτικού **ς**, και σημαίνει **τους κατοίκους του Κάρφι**³.

3. **we-j(?)** : Σ' αυτή τη λέξη **je** = we-ja = γε-α(ν) (έκθλιψη του **j**) = **γε αν** (δύο λέξεις).

γς αν σημαίνει "κατ' ελάχιστον", ή "οι ελάχιστοι", στην ομηρική γλώσσα (βλ. L-S, 1968, σ. 340).

4. **e-j(?)-me-ne-te-re** : Σ' αυτή τη λέξη **je** = jo-me-ve-te-pe = e-o-me-ve-te-ro (έκθλιψη του **j**, το φωνήεν **o** αντί του **ε**) = **ευ-με-νε-(στε-ρο)(ν)** (**εο** = **ε**, εναλλαγή του **o-ω**) = **ευμενεστέρων**.

Η λέξη **ευμενεστέρων** είναι ο συγκριτικός βαθμός της λέξης **ευμενης**, που προέρχεται από το επίθετο **ευμένιος, α, ον**, που σημαίνει "καλοθελητής", Οδ. ζ185 (βλ. L-S, 1968, σ. 721). Επομένως η λέξη **ευμενεστέρων** θα σημαίνει **των καλύτερων των καλοθελητών**⁴.

5. **ke-ke-re** = κε-κε-ρε = κι-κι-ρα (τα φωνήεντα **i** αντί του **ε** και **a** αντί του **ε**). Η λέξη **κι-κι-ρα** μάλλον ήταν δύο λέξεις, **κι-κι** **ρα** = **κίκυ(ς)** **ρα**. Η λέξη **κίκυς**, η, σημαίνει "δύναμις", Οδ. λ 393 (βλ. L-S, 1968, σ. 951) και μεταφορικά "παντοδύναμη", και αναφέρεται στον **ρα (Ra)**, την αιγυπτιακή θεότητα του Ηλίου.

Επομένως **κίκυς Ρα** σημαίνει **παντοδύναμη Ρα**⁵.

Το κείμενο **sente kepe wej' ejmentere kekere** μεταγράφεται Ελληνικά ως: **ζύντες Κάρφες γε αν ευμενεστέρων κίκυς Ρα**, που ερμηνεύεται:

«Ακούστε τους κατοίκους του Κάρφι, οι ελάχιστοι των καλύτερων των καλοθελητών, παντοδύναμη Ρα».

Κείμενο 2ο: Μία «επωδή κατά της νόσου **smk**».

ebekseteseseje hmtk repej power' smk, αυτό το κείμενο σε συλλαβική μορφή θα παρουσιάζοταν ως =

e-be-ke-se-te-se-be-se-j(?)-ze, he-me-ke-te-re-pe-j(?), **pe-we-re, se-me-ke** (όπου **j(?)** = **ja, jo, je** or **ji**).

1. **e-be-ke-se-te-se-be-se-j(?)-ze**. Αυτή η πολυσύλλαβη λέξη πρέπει να είναι σύνθετη. Σύνθετες λέξεις εμφανίζονται συχνά στη Γραμμική Β και στη Γραμμική Α⁶.

1.1. **a-be-ke-se-te** = **e-ai** και **i** αντί του **e**, προσθήκη του **μ**) = **εμ-βαι-ε-τε** (**κι-σι** = **Ξ**, ίσως ο λόγος της ύπαρξης του **ks** στο κείμενο)⁷ = **εμ-βαι-ε-(σι)τε** = ***εμβαίεστε**.

Η λέξη ***εμβαίεστε** είναι σύνθετη λέξη από το ρήμα **εμβαίνω**, που σημαίνει "προχωρώ", "εκκινώ", "επεμβαίνω", και τη λέξη **ευστόν, τό** (**κι-σι-τε** = **καί-τά**, δηλαδή **εϊ-τά** ή **εϊσ-τά**). Η λέξη **ευστόν**, **ιλ. Α 260** (βλ. L-S, 1968, σ. 1193), που σημαίνει "αχμή βέλους", "λόγχη" ή "δόρυ", είναι γενετικός όρος που υποδεικνύει διάφορα είδη αιχμηρών όπλων και οργάνων και προέρχεται από το ρήμα **εΰω**, που σημαίνει "κατασκευάζω", κυρίως από ξύλο, χρησιμοποιώ-

ντας κοφτερό εργαλείο. Επομένως η λέξη **ευστόν** ο' αυτό το κείμενο είναι συντοπικός όρος και υποδεικνύει "αιχμηρό όργανο"¹⁰.

Η λέξη ***εμβαίεστε** είναι ρήμα και θα εννοούσε "επεμβείτε με αιχμηρό όργανο".

1.2. **se-be-se-j(?)-ze** = **σε-βε-σε-ιο-ζε** = **σα-βα-σο-ο-σι-δι-ε** (έκθλιψη του **j**, τα φωνήεντα **a** και **o** αντί του **ε, οι-δι = ζ**) = **σα-βα-το-ο-σι-τι-ε** (εναλλαγή του **σ-τ** του **δ-τ**) = **σα-β(β)α-τω-σι-τι-ε** = **σαββατωσί(σ)τιε(ς)** (**σο=ω**, προσθήκη του **ς** και του καταληκτικού **ς**) = **σαββατωσίστες**.

Η λέξη **σαββατωσίστες** προέρχεται από τη λέξη **σαββάτωσις, -εως**, η, μία γνωστή από την αρχαιότητα νόσος της βουβαλινικής χώρας στην Αίγυπτο (βλέπε L-S, 1968, σ. 1599), και αναφέρεται στην επόμενη λέξη του κείμενου **hmtk = he-me-ke-te**. Η λέξη **σαββατωσίστες** σημαίνει "(όστις ή στους) από την **Σαββάτωσις**".

2. **he-me-ke-te** = **χε-με-κε-τε** = **κη-μω-κη-τε(ς)** (τα φωνήεντα **η** και **i** αντί του **ε**, εναλλαγή του **χ-κ**, προσθήκη του καταληκτικού **ς**) = **κη μκήτες** (δύο λέξεις).

Η λέξη **κη** σημαίνει **εκεί, εκεί < εκείσε < κείσε**, σημαίνει "ο" αυτό το μέρος". Η λέξη **μκή-ης, -ητος**, υποδεικνύει κάποιο είδος "παράσιτο" ή "οίδημα" (βλ. L-S, 1968, σ. 1152). **Μκήτες** είναι ο πληθυντικός του **μκής**. Επομένως **κη μκήτες** θα σημαίνει "εκεί που είναι μκήτες".

3. **re-pe-j(?)** : Σ' αυτή τη λέξη **je** = **pe-re-ja** = **πε-ρε-α(ν)** (έκθλιψη του **j**, το φωνήεν **a** αντί του **ε**, προσθήκη του **ν**) = **περάν**. Η λέξη **περάν** (Οδ. ε174, βλ. L-S, 1968, σ. 1365) προέρχεται από τη λέξη **περώω** και σημαίνει "διαπερώ" ή "διατριπύ", σε συνδυασμό με αιχμηρό όπλο ή όργανο (ιλ. φ 594, βλ. L-S, 1968, σ. 1365). Επίσης σημαίνει και "διαπερνώντας με ώθηση", Οδ. ε174.

4. **pe-we-re** = **πε-γε-ρε** = **πη-γι-ρο(ν)** (τα φωνήεντα **η, i** και **o** αντί του **ε**, προσθήκη του **ν**) = **πη-γι-ρον** (έκθλιψη του **ρ**) = **πηγιόν**.

Η λέξη **πηγιόν, το**, προέρχεται από τη λέξη **πηγή**, η, Δωρική (ιλ. Υ 9, βλ. L-S, 1968, σ. 1399), που σημαίνει, όπως και σήμερα, "πηγή" και "τρεχούμενο νερό".

5. **se-me-ke** = **σε-με-χε** = **σι-μη-χε** (τα φωνήεντα **i** και **η** αντί του **ε**, εναλλαγή του **κ-χ**) = **σιμη-χει(ς)** (έκθλιψη του **i**, εναλλαγή του **ε-ει**, προσθήκη του καταληκτικού **ς**) = **σιμηχεις**.

Το ρήμα **σιμηχ** (Οδ. ζ 226, βλ. L-S, 1968, σ. 1619) σημαίνει "επιλένω" ή "καθαίρω", από το "κάθαρος" **σιμηχεις** επομένως σημαίνει "επιλένεις" ή "καθαρίζεις".

Το κείμενο **ebekseteseseje hmtk repej power' smk** μεταγράφεται Ελληνικά ως: **εμβαίεστε σαββατωσίστες κη μκήτες περάν, πηγιόν σιμηχεις**, που ερμηνεύεται:

«Εμβείτε με αιχμηρό όργανο, στους από την Σαββάτωσις, εκεί που είναι μκήτες, διαπερνώντας με ώθηση, με τρεχούμενο νερό καθορίζεις».

Το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας υποδεικνύει ότι το πρώτο κείμενο είναι μία "επωδή" στην Αίγυπτο θεότητα **Ρα** και δεν έχει καμία σχέση με οποιαδήποτε νόσο ονόματι **"tmtkm"**. Το ερώτημα βεβαίως που τίθεται είναι: και **i** σημαίνει **tmtkm**; Πιστεύοντας ότι όλες οι λέξεις

